

EDITORIAL

Sahing mamumugon, magmartsa sa atubang sang pagbato sa imperyalismo

Sa nagligad nga apat ka dekada, ginwasak sang mga patakaran sang liberalisasyon, deregulasyon kag pribatisasyon ang pangkatilingban, pang-ekonomya kag pampulitika nga mga kinamatarung sang mga mamumugon. Wala untat ang pagpangawat kag pagpamigos sa mga atrasado nga pungsod nga malakolonyal kag malapyudal pareho sang Pilipinas, kag ginalubos-lubos ang pagpanghugakom sang sobra nga bili sang kusog-pangabudlay sang mga mamumugon.

Biktima ang mga mamumugon nga Pilipino sang todo-todo nga neoliberal nga pag-atake halin pa sadtong ulihi nga bahin sang dekada 1980. Nagdako nga nagdako ang kal-ang sa tunga sang sweldo kag sang gasto sa pagpangabuhi sang mga mamumugon sa Pilipinas. Ginaharas sang pasismo ang mga unyon nga bugtong nga hinganiban sang mga mamumugon para ipakigbato ang husto nga sweldo kag pangapinan ang ila mga kinamatarung.

Ginligwat ang mga laye kag patakaran sa pamugon agud hatagan-dalan ang todo nga neoliberal nga pagpamigos, halin sa "regionalization"

sang sweldo, pagpatuman sang "floorwage" kag "two-tier" nga sistema sa pagpasweldo, kag iban pa nga ischema para butungon panubo ang sweldo. Naglapnag ang nagkalan-lain nga porma sang "flexible labor", kabahin ang kontraktwalisasyon sa pamugon, "compressed work week," "outsourcing," kag iban pa nga Sistema nga ilabi nagpalala sa kundisyon sang mga mamumugon kag naglapak sa ila nga mga kinamatarung. Nagsangyad ang mga basehan sa pangabuhi sang mga mamumugon, ilabi na sa atubang sang tag-as kag wala untat nga pagsaka sang presyo sang pagkaon, lana, kag

iban pa nga nagapanguna nga kinahanglanon sa nagligad nga duha ka tuig sa idalom sang rehimen Marcos. Sa kantidad kag kalidad, naga-agum ang mga mamumugon kag ang ila mga pamilya sang mas manubo nga lebel sang pagpangabuhi, hambalanon sang edukasyon sang ila mga kabataan, pagkaon kag nutrisyon, kinahanglanon pang-ikaayong lawas, kag akses sa mga pampubliko nga yutilidad kag serbisyo. Wala sang sinuptan kag lubong sa utang ang mga mamumugon nga Pilipino kag ang ila mga pamilya.

Nagapabungol-bungol si Marcos sa singgit sang mga mamumugon para sa dugang sa sweldo, sandig sa patakaran sang iya nga rehimen para sa barato nga kusog-pangabudlay isip yabi nga bahin sang iya anti-nasyunal nga katuyuan nga ganyaton ang mga dumuluong nga kapitalista. Ilabi nga nagagrabe ang pampulitika nga pagpanumpo sa mga lider kag organisador nga ginatarget sa pagpanilag, pagpang-atake, pagpang-aresto, pagabdak kag ekstrahudisyal nga pagpamatay sang mga pasista nga gaway ni Marcos.

Sako subong ang rehimen Marcos nga ligwatan ang konstitusyon sang 1987 agud ilabi ini nga i-uyon sa interes sang mga dumuluong nga kapitalista. Kadungan ini sang pag-alagad ni Marcos sa mga heyopulitikal nga katuyuan sang imperyalistang US, kag pagpagamit sa Pilipinas sa pagpangangkat sini sang gyera sa karibal nga imperyalistang China. Linibo ka tropang Amerikano ang nakabase subong sa Pilipinas.

Sa atubang sang nagalala nga

mga porma sang pagpanghimulos kag paglubha sang kahimtangan pang-ekonomya, nagasingki nga pampulitika nga pagpanumpo kag lubos nga pagluhod sang rehimen Marcos sa imperyalistang US, ang kahublagan sang mamumugon sa Pilipinas ang dapat nga magtindog sang mas mapag-on sa atubang sang paghimakas sang pumuluyong Pilipino para sa pungsodnon kag pangkatilingban nga paghilway.

Dapat bug-os ikasarang nga tinguhaan sang mga mamumugon nga Pilipino nga mag-organisa kag magtukod sang ila nga mga unyon ukon mga pampulitika, pangkultura kag iban pa nga porma sang organisasyon masa sa ila nga mga pabrika kag komunidad. Dapat pukawon, organisahon kag pahulagon ang masang mamumugon agud ipakigbato ang makatarunganon nga sweldo katumbas sang minimum nga ₱1,200 kada adlaw nga sobra ukon kulang nga bili sang inadlaw nga gastuhon sang lima-katawo nga pamilya.

Ang paghimakas para sa makatarunganon nga sweldo ang pagduso sang kinamatarung sang mga mamumugon para sa makitawhanon nga pabalay, libre ukon masarangan nga serbisyo pang-ikaayong lawas kag edukasyon, bastante nga pagkaon, limpyo nga tubig, kuryente kag iban pa nga

sandigan nga kinamatarung pangkatilingban kag pang-ekonomya. Ang mga kinamatarung nga ini nga ginkilala sadto ang ginlapakan kag gindingot sa panahon sang neoliberalismo. Panahon na nga liwat ini iduso kag ipakigbato.

Wala sang iban nga pamaagi nga ipakigbato ang makatarunganon nga sweldo kag mga kinamatarung sang mga mamumugon kundi paagi sa ila militante nga paghulag. Uyat nila ang gahum nga paandaron, pahinayon ukon pa-untaton ang produksyon paagi sa nagkalain-lain nga porma sang ululupod nga paghulag tubtob sa pagwelga.

Dapat hugot nga isugpon ang paghimakas pang-ekonomya sang mga mamumugon sa mainit nga isyu pangkatilingban kag pampulitika nga ginapangatubang sang bug-os nga banwa. Ang kusog sang sahing mamumugon ang nagapanguna nga ginasaligan sang pumuluyong Pilipino sa pagbato sa padihot nga "chacha" ni Marcos kag sa nagadako nga pamahog sa kahilwayan kag kaluwasan sang pungsod tuga sang pagpanghagyat sang gyera sang imperyalistang US.

Dapat pabaskugon sang mga mamumugon ang ila tingog kag iabante ang pinakamatalom nga pungsodnon-demokratiko nga pagtuki kag mga pa-

nawagan. Ang ila mga unyon kag mga kahugpungan ang dapat pun-on sang makipungsod kag demokratiko nga diwa, kag sang militante kag rebolusyonaryo nga determinasyon nga magbato. Dapat sila nga manindugan sa atubangan sang nagalanog nga martsa sang pagbato sang pumuluyong Pilipino, kag kadungan sang demokratiko kag anti-imperyalista nga paghimakas sa nagkalain-lain nga bahin sang kalibutan.

Sa giya sang Marxismo-Leninismo-Maoismo, dapat magbalik-tuon sa kasaysayan ang mga mamumugon agud liwat nila mahangpan ang ila gahum nga bag-uhon ang kalibutan kag tapuson ang sistemang mahimuslanon. May mga kapaslawan man kag pag-atras, indi sini ginaligwat ang sandigan nga kamatuoran nga sa idalom sang pagpamuno sang sahing mamumugon, nag-agum ang pumuluyo sang wala pa tupong nga pag-uswag, pag-alalangay, katarungan kag kahilwayan.

Ang ilabi nga paglala sang kahimtangan pang-ekonomya kag pampulitika ang mga mamumugon, mga mangunguma kag iban pa nga demokratiko nga sektor sa Pilipinas ang nagatuldod sa ila nga manindugan kag magbato. Agud nga mag-abante, dapat nila isikway ang mga peke nga pasalig sang rehimen US-Marcos, kag ang repormismo sang mga dalag nga lider kag oportunista nga nagatukod sang aristokrata sa pamugon nga nagapugong sa pagtubo sang ila makasahi nga kamuklatan.

Indi mapunggan sang pagpanumpo sang rehimen Marcos ang determinado nga pagsulong sang pumuluyong Pilipino sa banas sang pungsodnon-demokratiko nga paghimakas, halin sa ululupod nga pagbato sa kasyudaran, tubtob sa armadong paghimakas sa kabukiran.

Determinado ang Partido nga pamunuan ang sahing mamumugon kag pumuluyong Pilipino sa pagsulong sang rebolusyonaryong kahublagan, kag giyahan sila sa ila mga paghimakas antipasista, anti-imperyalista kag antipyudal, kag para isulong ang paghimakas para sa pungsodnon nga demokrasya kag sosyalismo. AB

<div style="text-align: center;"> <p>Tuig LV No. 9 Mayo 7, 2024</p> <hr/> <p>Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikawag sang aton pahayagan.</p> </div>	<h2 style="text-align: center; text-decoration: underline;">Kaundan</h2> <p>Editorial: Sahing mamumugon, nagmartsa sa atubang sang pagbato sa imperyalismo 1 Isahon ang kusog sang sahing mamumugon 3 Mga protesta 4 3-adlaw nga protesta kontra jeepney phaseout 4 Mga protesta sa mga unibersidad sa US 4 "Makasaysayan nga aktibidad" sg Balikatan 5 Kaso nga "terorismo" batuk sa mga progresibo 6 Mga protesta kontra Balikatan 39-24, ginlunsar 6 20th IB, salot sa Northern Samar 6 Pagpanginbulahan para kay Ka Lalay 7 Ika-51 nga anibersaryo ng NDFP, ginsaulog 7 Sa malip-ot nga pulong 8 Ika-40 Adlaw sang Cordillera, ginsaulog 9 Armado nga kahublagan sa Myanmar 10</p>
<p>Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas</p>	
<div style="display: flex; justify-content: center; align-items: center;"> ang.bayan@cpp.ph </div>	

Isahon ang kusog sang sahing mamumugon—RCTU

Sa pagdumdom subong nga tuig sa Pangkalibutanon nga Adlaw sang Pamugon, ginpabakod sang Revolutionary Council of Trade Unions (RCTU) ang rebolusyonaryong katungdanan sini nga padalumon ang pagtumod kag paniyasat sa kahimtangan sang sahing mamumugon para papagsikon ang ila pagbato. Ang nagahiliugyon nga interes sang mga mamumugon para sa pagpataas sang sweldo, pagpanubo sang presyo sang balaklon, maayo kag luwas nga kahimtangan sa pamugon, kinamatarung nga mag-union, kasiguraduhan sa trabaho, kag iban pa nga demokratikong demanda ang una nga tikang sa pag-isa sang ila nga kusog.

Mabakod nga nanindugan ang RCTU sa makatarunganon nga pag-sulong sa pungsodnon nga minimum sa sweldo nga katumbas sang makabuhi nga sweldo; pagbato sa tanan nga porma sang pagpanghimulos, pagpaniplang, kag pag-atake sang gintingob nga pwersa sang estado kag mga kapitalista. Katungdanan sini nga lab-uton ang pinakamalapad nga isip sang mga mamumugon, unyonisado man ukon indi, ukon bisan ang mga nakasulod sa dalag nga unyon.

Sa duha ka tuig ni Marcos Jr sa pwesto, yara sa abereyds nga ₱43-₱44 lang ang ginsaka sang sweldo sa bilog nga pungsod. Padayon nga pagtaas sang presyo sang mga balaklon, madasig nga nagakaagnas ang matuod nga bili sang sweldo sang mamumugon. Ang sa subong nga ₱610 nga minimum nga sweldo sa National Capital Region ang may matuod nga kantidad nga ₱502 lang.

Nagapabilin nga kipot ang bibig sang rehimen Marcos sa pagpasaka sang sweldo sang mga mamumugon padulong sa matuod nga makabuhi nga sweldo sa kantidad nga ₱1,200 kag pagpatuman sang pungsodnon nga minimum nga sweldo. Kon lantawon, tuman ka gamay ini ₱1,200 kumpara sa nagatampok nga manggad nga gintuga sang mga mamumugon nga Pilipino para sa mga kapitalista.

Awayan para sa makabuhi nga sweldo

Sadtong Mayo 1, nagkalain-lain nga grupo sang mamumugon sa idalom sang National Wage Coalition ang ululupod nga nagmartsa sa Metro Manila para ipanawagan ang pagpasaka sang inadlaw nga sweldo sa pungsod. Ginduso nila ang hinanali nga pagpasar sa laye sang indi mag-nubo sa ₱150 *across-the-board* nga dugang sa minimum nga sweldo isip pasiuna nga tikang sa pag-angkon sang makabuhi nga sweldo. Ginbugos ang koalisyon sang Trade Union Congress of the Philippines, Kilusang Mayo Uno (KMU), Bukluran ng Manggagawang Pilipino, kag Nagkaisa Labor Coalition.

Sa pampubliko nga sektor, ginpanawagan sang mga empleyado ang pagpasaka sang sweldo padulong ₱33,000 kada bulan paagi sa pagpasar sa laye sang isa ka panibag-o nga Salary Standardization

Law (SSL). Duso naman sang mga manunudlo nga pasakaon ang sweldo sang mga bag-o nga manunudlo padulong ₱50,000.

Sang udto, nagmartsa ang linibo ka mamumugon kag iban pa nga sektor sa pagpanguna sang KMU kag Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) padulong sa US Embassy para sawayon ang nagakahitabo subong nga Balikatan Exercises 39-24 sa tunga sang mga pwersa military sang US kag Pilipinas. Ginkundenar nila ang pagtapak sang imperyalistang US sa soberanya sang Pilipinas kag pag-guyod sa pungsod sa ginpasingki sini nga bangigay sa kasumpung nga imperyalistang China. Ginsaway man nila ang ginasulong sang rehimen Marcos, sa tulod sang US, nga *charter change* (*chacha*).

Ginhana nga harangan sang mga pulis ang martsa, kag ginbombahan sang tubig para bungkagon ini. Anom ka mga pamatan-on nga aktibista, nga ginbansagan nga Mayo Uno 6, ang gin-aresto kag ginpriso. Magalab-ot sa ₱252,000 ang gintalana nga pyansa para mahilway sila.

Gindumdom man ang adlaw sang mga mamumugon sa mga protesta sa Angeles City, Calamba City, sa Rosario sa Cavite, Legazpi City, Cebu City, Iloilo City, Bacolod City kag Davao City. Bag-o ang protesta sadtong Mayo 1, pihak kag pihak nga aktibidad man ang ginlunsar sang mga mamumugon kag empleyado.

Sa luwas sang pungsod, ginlunsar ang mga aktibidad sa 15 ka sentro sang protesta sa US, sa

Austrilia, Hong Kong, Japan, South Korea, kag New Zealand sa pagpanguna sang Migrante International. **AB**

Earth Day: Protesta kontra reklamasyon. Nag-ululupod ang mga mangingisda, grupong pangkinaiyahan, mga ta-wong-simbahan kag residente sang mga komunidad sa palibot sang Manila Bay sa isa ka porum kag protesta sa Caloocan City kag Navotas City sadtong Abril 20, isip kabahin sang pagdumdom sa Earth Day sadtong Abril 22. Ginduso nila ang hinanali nga pagpa-untat sa mapangbungkag nga Navotas Bay Reclamation Project kag iban pa nga reklamasyon kag *dredging* sa Manila Bay kag sa iban nga bahin sang pungsod.

Iltaw si William Lariosa. Liwat nga ginpanawagan sang Kilusang Mayo Uno-Southern Mindanao Region kag Anakbayan-Southern Mindanao sa isa ka protesta sadtong Abril 25 sa Davao City ang hinanali nga paglutaw sa gin-abdak nga organisador sang mga mamumugon nga si William Lariosa, 63. Gin-abdak siya sang mga ahente sang 48th IB sadtong Abril 10 sa Barangay Butong, Quezon, Bukidnon.

Piket para sa CBA. Liwat nga nagprotesta ang mga mamumugon sang PhilFoods Fresh Baked Product Inc sa National Conciliation and Mediation Board Region IV-A sa Calamba, Laguna sadtong Abril 24 para kundenaron ang *deadlock* ukon paglikaw sang kapitalista sang PhilFoods nga ihatag ang dugang nga sweldo kag mga benepisyo nga ginapangayo nila sa ila nga CBA.

Ika-31 nga Pangkalibutanon nga Adlaw sang Hilway nga Pagpamahayag. Naglunsar sang protesta ang mga tigpamahayag kag estudyante sa pagpamahayag sadtong Mayo 3 para dumdomon ang ika-31 nga Pangkalibutanon nga Adlaw sang Hilway nga Pagpamahayag. Ginlunsar nila ang hublag sa UP Diliman kag sa Boy Scout Monument sa Quezon City kag nanawagan sang hustisya para sa tanan nga ginpatay nga tigpamahayag kag biktima sang paglapas sang kinamatarung sa hilway nga pagpamahayag sa pungsod. Sa una nga 22 ka bulan sa poder sang rehimen Marcos, nalista sang mga grupo ang 135 ka insidente sang paglapas sa kinamatarung sa hilway nga pagpamahayag.

3 ka-adlaw nga protesta kontra *jeepney phaseout*

SADTONG MAYO 1, upod nga nagmartsa sang mga mamumugon ang mga drayber kag opereytor sang dyip sa idalom sang grupo nga Piston kag Manibela para ibasura ang Public Utility Vehicle Modernization Program (PUVMP) kag kasugpon sini nga pwersahan nga konsolidasyon sang prangkisa. Ini ang kulminasyon sang ila 3-adlaw nga untat byahe kag kampuhan. Duso nila nga ibalik ang 5-tuig nga indibidwal nga prangkisa para sa ila nga palangabuhian.

Sa una nga adlaw sadtong Abril 29, gintukod sang mga kahugpungan sang mga drayber kag opereytor, upod ang pamatan-on kag ila mga tigsuporta, ang mga sentro sang welga sa mga yabi nga lugar sa Metro Manila kag Southern Tagalog. Gintukod nila ang kampuhan sa Liwasang Bonifacio sang gab-e sini.

Gintigayon man ang untat-byahe kag mga hublag sa Baguio City, sa Calamba, Sta. Rosa, kag Cabuyao sa Laguna, sa Rizal, Legazpi City, Cebu City, Bacolod City, Iloilo City kag Davao City.

Nagpasa man sadtong Abril 29 ang Piston sang dugang nga petisyon sa Korte Suprema para magpagwa sang *temporary restraining order* batuk sa PUVMP. Bag-o sini, nagpiket sila sa korte sadtong Abril 23 para iduso ini nga magdesisyon sa nauna nila nga petisyon.

Samtang, liwat nga nagprotesta ang mga drayber kag opereytor nga katapo sang Manibela sa Metro Manila sadtong Mayo 6.

Mga protesta sa mga unibersidad sa US batuk sa henosidyo sang Israel, ginharas

LINIBO KA ESTUDYANTE kag mga manunudlo sa pila ka nagapanguna nga talatapan sa US ang naglunsar sang panibag-o nga serye sang mga protesta para iduso ang mga administrasyon sang mga unibersidad nga iatras ang suporta kag pagpamuhunan sang mga ini sa Zionista nga Israel. Madamo nga unibersidad ang hugot nga nagapakigbinuligay sa industriya militar sang US, kag sa amo may salabton sa henosidyo sang Israel sa Gaza. Sa mando sang gubyernong Biden, ginsulod kag mapintas nga gingungkag sang mga pulis ang mga protesta sa nasambit nga mga unibersidad.

Pinakatingkad ang kampuhan nga gintindog sang mga estudyante kag manunudlo sa Columbia University sa New York sadtong Abril 25. Mapintas nga ginbungkag sang mga pulis ang kampuhan kag madamo nga estudyante ang gin-aresto kag ginkasuhan.

Magluwas sa Columbia, signipikante man ang hublag sa 18 pa ka dalagko nga unibersidad sa nagkalain-lain nga bahin sang US halin Abril tubtob subong. Ginsugata man ang mga ini sang mapintas nga aksyon sang pulis, nga lapas sa kahilwayan pang-akademiko kag nagbutang sa katalagman sa kabuhi kag kaayuhan sang mga estudyante kag manunudlo.

Naglapnag na sa mga unibersidad sa nagkalain-lain nga bahin sang kalibutan ang mga protesta kag kampuhan. May yara na sang kasubong nga mga protesta sa sulod sang dalagko nga unibersidad sa Austrilia, France, Italy, Poland kag Britain. Pareho sa US, ginaduso sang mga estudyante nga utdon sang mga unibersidad ang angot sa pinansya sa Israel nga Nakita nila nga pagsuporta sa henosidyo sa Gaza.

Sa ulihi nga lista sadtong Mayo 2, indi magnubo sa 35,000 sibilyan nga Palestino na ang ginpatay sang mga Zionista nga pwersa saw ala untat nga pagpamomba kag pagpang-atake sini sa Gaza sugod Oktobre 7, 2023. Dako nga isip sa ila ang mga bata (14,500) kag kababainhan (8,400).

Ang mga "makasaysayan nga aktibidad" sang Balikatan 39-24

Ginahambal sang US nga ang ginapatigayon subong nga Balikatan 39-24 ang "makasaysayan" kag madamo sa mga aktibidad diri ang ginapatigayon sa "una nga higayon." Kadungan sini, gin-anunsyo sang Armed Forces of the Philippines ang kuno "pagtiyog" sini sa eksternal nga depensa sandig sa estratehiya nga Comprehensive Archipelagic Coastal Defense (CACD) isip "direkta nga sabat" sa "agresyon" sang China sa kadagatan sang Pilipinas. Naghatag ini dalan sa pagpwesto sang US sang opensibo nga mga armas, pagtambak sang dugang pa nga pwersa sa pungsod, kag pagtigayon sang mga mapang-gyera nga maniobra sa South China Sea, tanan sa tabon sang "pagdepensa" sa Pilipinas.

Sa una nga higayon, gindala sang US ang Balikatan gwa sa teritoryong dagat sang Pilipinas, upod ang pwersang nabal sang France. Bag-o sini, ginlunsar sang US ang "makasaysayan" nga maniobra pandagat upod ang Pilipinas, Austrilia kag Japan.

"Makasaysayan" man sini nga gindeploy sa pungsod kag sa Asia ang bag-o nga Typhon Missile System (TMS), nga ginbug-os sang apat ka *missile launcher* nga may kapasidad nga magpalupad sang misayl sa kala-yuon nga 1,600 kilometro. Ang mga missile launcher nga ini ang ginsugdan nga imanupaktura pagkatapos lang ibasura sang US sadtong 2019 ang Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty, isa ka kasugtanan sa tunga sini kag sang Russia. Gintawag sang US nga "yabi nga bahin" ang TMS sa ginadihon sini nga mga Multi-Domain Task Force ukon mga espesyal nga yunit militar para lapawan ang kapabilidad-militar sang China kag Russia. Katimbang sang TMS ang HIMARS nga una na nga gindeploy sa Pilipinas sadtong Balikatan 2023.

Nagpasulod ang US sang himo-Israel nga *missile defense system* kag katimbang sini nga mga misayl nga Patriot para gamiton nga pangdepensa sa upisyal kag di upisyal nga mga "EDCA site." Sa una nga kahigayunan, kabahin sang subong nga Balikatan ang paghanas sang US sa mga pwersa sang AFP sa pagpalupad sang mga *surface-to-air missile* nga pagagamiton sa nasambit nga sistemang pangdepensa.

Sa sini nga tuig, lubos nga ginpa-

nginpuslan sang US ang mga "EDCA site" nga gindali-an nga kay-uhon kag itukod sang mga pwersa sang AFP sugod nagpungko si Ferdinand Marcos Jr. Isa sa pinakaginagamit ang sibilyan nga paluparan sa Lallo, Cagayan, amo man ang dulungkaan sa daan nga Subic US Military Base kag ang mga ginlatag sang AFP nga pasilidad sa Balabac Island sa Palawan kag sa isla sang Mavulis sa Bata-nes.

Reaksiyon sang China

Wala nabatyagan sang China ang opensiba nga kinaiya sang pinakaulihi nga mga tikang sang US sa Pilipinas kag South China Sea. Gin-akusaran sini ang US sang paglagas sang "unilateral nga bentaha militar" mismo sa pwertahan sini. Gintawag sini nga delikado ang pagpwesto sang mga opensibo nga armas sa Pilipinas tungod nagapataas ini sang posibilidad sang "sayop nga pagtanya kag miskalkulasyon." Hambal sini, "pamahog sa istabilidad kag kalinong" sang rehiyon ang amo nga mga tikang.

Nanugyan man ang China sa Pilipinas nga "mangin mabinantayon sa matuod nga katuyuan sang US" kag likawan nga magpagamit nga indi sini masayran. Hambal sini, dapat pamin-saron sang gubyerno ni Marcos ang pagka sunud-sunuran sini sa US sa kahalitan sang kaugalingon sini nga seguridad.

Sugod sang ginlunsar sang US ang "pagtiyog" sini sa Asia sadtong ulihi nga bahin sang 2011, tayuyon na sini nga ginpabaskog kag ginpaba-

kod ang dominasyon sini sa rehiyon. Ginpadako sini ang isip sang mga tropa nga nakadeploy sa mga base militar sini sa Austrilia, Japan kag Korea. Ginbalikan ang daan kag nagpatukod ini sang mga bag-o nga base sa Pilipinas.

Ginpadako kag ginpalapad ang ginlunsar sini nga mga *war games*. Sadtong 2021-2023, may nalista nga 525 dalagko nga paghanas militar sa South Asia kag Austrilia. Ang 60% sang mga ini ang ginpangunahan ukon gintambungan sang US upod ang mga alyado sini. Yara sa 87% sang dalagko nga paghanas militar sa Pilipinas ang ginlunsar sang US. Asud-asod ang mga aktibidad militar sang US sang mga pungsod nga yara sa "first-island chain" ukon mga isla nga pinakalapit sa palibot sang China.

Nangin patimaan sa China ang "pagtiyog" sang US sa Asia sadtong 2011 nga patapos na ang pakigsabwatan sang US diri kag magasulod na ini sa panahon sang pagsingki sang kumprontasyon. Sadto pa man, maathag sa China ang estratehiko nga katuyuan sang karibal sini nga imperyalista nga pagaharian ang Asia. Isip kontra-tikang, ginsugdan sini nga pagpalapad sang presensya militar sa South China Sea, kabahin sa madugay na nga gina-awayan nga mga isla nga lapit sa Japan (Senseku Islands), Vietnam (Paracelis) kag Pilipinas (Spratlys).

Pagkaso sang "terorismo," pagpang-ipit sa mga progresibo

INDI MAGNUBO SA 12 ka progresibo ang ginpasakaan sang rehimen Marcos sang kaso nga "terorismo" kag "terrorism financing" (pagpondo sa terorismo) sa nagligad nga pila ka semana. Ginpasaka ang mga kaso para ipton sila kag ang ginalakipan nila nga mga organisasyon.

Sa Quezon, ginpasakaan sang "terrorism financing" sila ni Paul Tagle, tigpamaba sang Tanggol Quezon, kag Fritz Labiano, koordineytor sang Kabataan Partylist sa prubinsya. Ginpasaka ang kaso sa ila tungod sa paghatag bulig kag pagkaon sa mga bilangong pulitikal sadtong Hulyo 2023.

Sa Negros Island, ginpasakaan sang kasubong nga kaso ang pila ka daan kag aktibo nga katapo sang "Paghida-et sa Kauswagan" Development Group Incorporated (PDG Inc). Ginpasibangdan sang "terrorism financing" sila ni Clarissa Ramos, si Felipe Levy Gelle, Federico Salvilla, kag Perla Pavillar. Ginkasuhan man si Darryl Albaláñez, indi katapo sang PDG Inc pero nagapakigbinuligay sa grupo sa mga aktibidad sini.

Sa Leyte, arbitraryo nga ginpa-freeze ukon ginbawalan nga tandugon ang kaugalingon nga akawnt sa bangko ni Jazmin Jerusalem kag sang ginapamunuan sini nga Leyte Center for Development, Inc. (LCDe) sadtong Mayo 2. Ginsugo sadtong Abril 26 ang pag-freeze sa nasambit nga mga akawnt tuga sang kaso nga "terrorism financing" nga ginpasaka batuk sa iya kag isa pa ka empleyado sang LCDe.

Sa Nueva Ecija, ginpasakaan man sang kaso nga "terorismo" ukon paglapas sa Anti-Terrorism Act of 2020 sila ni Nathanael Santiago, Anasusa San Gabriel, Rosario Brenda Gonzales, kag Servillano Luna, Jr nga pareho mga aktibista kag lider masa. Ginadalahig sila sang mga suldado sang 84th IB sa engkwentro sini sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa Barangay San Fernando Sur, Laur, Nueva Ecija sadtong Oktobre 8, 2023, matapos kuno "makilalan" sang mga suldado. May 30 pa nga pangalan nga gindalahig sa nasambit nga kaso.

Mga protesta kontra Balikatan 39-24, ginlunsar

GINSUGATA SANG PROTESTA sang mga demokratiko nga organisasyon ang pagbukas sang Balikatan 39-24 sadtong Abril 22. Sa pagpanguna sang Bagong Alyansang Makabayan (Bayan), nagprotesta sila sa hedkwarters sang Armed Forces of the Philippines sa Camp Aguinaldo sa Quezon City para pauntaton ang *war games* sang tropang militar sang US kag Pilipinas sa pungsod.

Sadtong Abril 26, nagmartsa padulong embahada sang US ang mga mamumugon para tumuron ang ginapatigayon nga Balikatan *war games*. Ang kahublagan ang ikatatlo sa serye nga ginlunsar sang Kilusang Mayo Uno nga protesta kada Biyernes sadtong Abril. Nagprotesta man lapit sa embahada sang US ang mga grupo halin sa Southern Tagalog sadtong Mayo 5 kag mga grupo sang kababainhan sadtong Mayo 6.

Samtang, ginkundenar sang Bayan-Ilocos ang paglunsar sang pila ka bahin sang Balikatan 39-24 sa rehiyon. Indi magnubo sa 2,000 ka tropa militar sang Pilipinas kag US ang nagkadto sa Ilocos para sa *war games*. Natalana nga tigayunon sa La Paz *sand dunes* sa Barangay La Paz, Laoag City, Ilocos Norte ang *live-fire exercises*. Natalana man nga palukpon kag palugdangon sang pwersa sang US kag Pilipinas ang BRP Lake Caliraya, isa ka barko nga *decommissioned*, sa kadagatan sang atubang sang prubinsya. Lubha nga apektado sini ang palangabuhian sa rehiyon, ilabi na sang mga mangingisda nga ginpauntat sa pagpalawod.

20th IB, salot sa pumuluyo sang Northern Samar

NAGADAMO NGA ISIP SANG mga kaso sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung ang nalista sa mga banwa sang Northern Samar sa atubang sang wala untat nga mga operasyon kombat sang 20th IB diri. Kasano lang, nalista diri ang mga kaso sang pagpamomba, pagpaniro, blokeyo sa pagkaon kag palangabuhian kag sekswal nga pagpang-abusar sang mga suldado.

Sa banwa sang Las Navas, nagpalupok sang pusil ang mga hubog nga suldado sa Barangay San Francisco sadtong Abril 9. Sa Barangay San Miguel, nagpalupok ang mga suldado sang mortar mga alas 11 sang gab-e sadtong Marso 12 malapit sa mga kabalayan.

Sa Catubig, gintayaan sang pusil kag ginmolestiya sang isa ka elemento sang CAFGU, kag isa pa ka suldado, ang isa ka 15-anyos nga batang baye nga papule halin sa isa ka baylehan sa Barangay Hinagonoyan sadtong Abril 12.

Samtang, padayon nga ginbawalan sang 20th IB ang mga mangunguma sa tanan nga barangay nga sakop sang mga operasyon kombat sini nga magdala sang bugas ukon anuman nga iban pa nga pagkaon sa ila nga mga ulumhan. Ginakontrol man sang mga suldado ang hulag sang mga mangunguma kag nagpapanaog sang curfew.

Sa Davao City kag Davao de Oro, gin-ipit kag pilit nga "ginpasurender" sang mga suldado sang 10th ID ang mga lider-mamumugon sa rehiyon nga sila ni Carlo Olalo kag Melodina "Melod" Gumanoy. Ginkadtuan sila kag ila mga pamilya sadtong Abril 23 kag 26.

Sa Negros Occidental, gin-aresto sang 79th IB kag mga pulis ang duha ka menor-de-edad nga mag-utod nga edad 16 kag 17 sa Sityo Humayan, Barangay Pinowayan, Don Salvador Benedicto sadtong Abril 25. Ginparada sila sang 79th IB isip naaresto nga "batang hangaway" sang Bagong Hukbong Bayan.

Sa Albay, napilasan sa pagpaniro sang mga suldado sila ni Ace Diano kag Francis Leteral sa Barangay del Rosario, sa Jovellar sadtong Abril 25. Ilegal nga gin-aresto kag ginpahapa man sang mga berdugo ang magtiyo nga sila ni Ernesto Lumangaya kag Arlan Lumangaya, apang nakapalagyo man.

Ka Lalay, kadre sang Partido, Pulang hangaway, kag baganihan sang Lumad kag pumuluyong Pilipino

Ginhatagan sang pinakamataas nga pasidungog sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas sadtong Abril 22 si Aprecia Alvarez Rosete (Ka Lalay), rebolusyonaryo nga pamunuan kag kadre sang PKP nga namartir sadtong Pebrero 27 sa Barangay Malagad, Dumingag, Zamboanga del Sur. Sa panahon sang iya pagkapatay, si Ka Lalay ang kagawad sang Komite Sentral sang Partido kag nagatindog nga tiglikom sang panrehiyon nga komite sang Partido sa Western Mindanao.

Si Ka Lalay ang isa ka tampad nga kadre nga lubos nga ginhatag ang kaugaliangon sa Partido halin sa pag-patapo niya sadtong 1990. Nangin tiglikom siya sang komite sa subrehiyon sa idalom sang Southern Mindanao Regional (SMR) Party Committee, ginpamunuan ang komite sa edukasyon kag nangin myembro sang komiteng tigpatuman sini.

Sandig sa iya maayo nga record sa SMR, gintalana siya sadtong 2016 isip tiglikom sang Western Mindanao, kag ginpangunahan ang mga pagtinguha nga dag-on ang konserbismo militar nga nagpugong sa pagsulong sang armadong paghimakas sa rehiyon. Sa amo man nga tuig, napili-an siya isip myembro sang Komite Sentral sadtong Ikaduha nga Kongreso sang

Partido.

Sadtong Pebrero 27, nagabyahe siya sakay sa isa ka motor halin sa Dumingag para magpabulong sang ginabatyang nga sakit. Naharang siya sang 53rd IB sa dalan kag gindakop. Apang sa baylo nga kilalanon ang iya nga mga kinamatarung isip bihag sa gyera ukon bisan mangin akusado, gilayon siya nga ginpatay sang mga suldado kag pulis nga mag-uyat sa iya. Pagkasunod adlaw, gin-anunsyo sang military nga napatay siya sa isa ka engkwentro sa lugar. Ginbutang sang mga psista ang iya wala na kabuhi nga lawas sa isa ka "encounter site" nga ila ginpresentar para sa isa ka palagwaon sa midya.

Ginbun-ag si Ka Lalay sadtong Disyembre 2, 1968 sa pamilya sang imol nga mangunguma nga Manobo sa Lo-

reto, Agusan del Sur. Sa lamharon nga edad, nakapalagyo siya sa tradisyunal nga pyudal kag patriyarkal nga istruktura nga nagalimita sa pag-uswag sang kababainhan. Ginsudlan niya ang nagkalain-lain nga trabaho para suportahan ang iya nga pag-eskwela tubtob elementarya kag sekundarya. Nangin iskolar siya kag nag-enroll sa University of San Carlos sa Cebu City, kung sa diin nagkuha siya sang kurso sa *social work*.

Wala nagdugay nakigkabahin siya sa mga isyu pangkatilingban sang mag-angkon siya sang mas madalom nga ihibalo sa pagpaantus kag pagpamigos sa mga kasubong niya nga Lumad. Sa pihak sang mga higayon nga maghimo sang mas masulhay nga kabuhi para sa iya kaugalingon, ginpili ni Ka Lalay ang kabuhi sang pag-alagad sa iban paagi sa pag-organisa kag pagbulig nga hatagan sila gahum. **AB**

Ika-51 nga anibersaryo sang NDFP, ginsaulog

Ginsaulog sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP) ang ika-51 nga anibersaryo sini sadtong Abril 24, upod ang mga alyado nga organisasyon kag bug-os nga rebolusyonaryong kahublagaan sa Pilipinas kag luwas sang pungsod. Ginlunsar ang nagkalain-lain nga porma sang mga aktibidad para dumumon ang anibersaryo. Ginhiwat man sadtong Abril 17-Abril 24 ang semana sang pagdumdom sa mga rebolusyonaryong martir.

"Militante nga panamyaw ang ginapalab-ot namon sa alyado nga mga organisasyon sang NDFP, ilabi na sa nagahimakas nga masang Pilipino nga ang wala nagaka-ugdaw nga diwa kag determinasyon nga lab-uton ang matuod nga pungsodnon nga kahilwayan kag demokrasya ang nagserbe nga wala nagakahubas nga bubon sang aton nga rebolusyonaryong kusog," pahayag ni Ka Luis Jalandoni, NDFP Chief International Representative.

Sa mga pahayag, ginpalab-ot naman sang mga alyadong organisasyon

sang NDFP ang mainit nga panamyaw sa anibersaryo. Ginabug-os ang NDFP sang 18 ka organisasyon. Nagpahayag man sang pagpakig-isa ang pila sa mga panrehiyon nga sanga sang NDFP.

Gintamyaw man sang Partido Komunista ng Pilipinas ang NDFP kag ginhambal sa atubang sang wala tupong nga korapsyon, pasismo kag pagluhod sang rehimen Marcos sa imperyalistang US, may yara sang sobra nga kahinanali nga pabaskugon kag palaparon ang NDFP kag mga alyado

nga organisasyon sini.

Sa Europe, naglunsar sang piket, nagpinta sang mga islogan kag nagtilipon ang mga katapo sang Anti-Imperialist Action Ireland sadtong Abril.

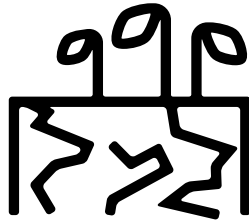
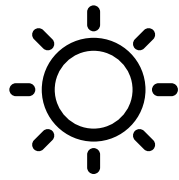
Ginpinta nila sa mga pader sa pila ka syudad sa Ireland ang mga tinaga nga "VIVA CPP-NPA-NDF" kag naglaldad sang bandera sang NDFP sa ila mga protesta kag hublag. Ginlunsar nila ang mga aktibidad sang pakig-isa sa Wicklow, Dublin, Galway, kag Waterford sa Ireland.

Samtang, nagpatapik sang isa ka mural ang Friends of the Filipino People in Struggle (FFPS)-Vancouver sa Canada para saulogon ang anibersaryo sang NDFP. Nagpagwa man sang isa ka bag-o nga kanta ang FFPS para sa anibersaryo nga gintigulohan nga "Celebrate the NDF!" **AB**

₱5.9 bilyon

na ang kahalitan nga tuga sang tig-ilinit sa panahon sang El Niño.

Pinakanahalitan ang mga humayan kag maisan sa Mindoro, Western Visayas, Cordillera kag Cagayan Valley.

Ginkuhaan: Department of Agriculture, Mayo 3, 2024

\$2.4 trilyon

Kabilugan nga gasto militar sa kalibutan sadtong 2023, gintawag nga "pinakamataas sa kasaysayan." Tuga ini sang *proxy war* sang US sa Ukraine, henosidyo sang US-Israel sa Gaza, pagpanulsol sang US sang gyera sa Asia kag iban pa nga bahin sang kalibutan.

8.6%

ginreport sang PSA nga tantos sang disempleyo ukon 6.2 milyon pamatan-on (15-24 anyos) sadtong Pebrero 2024. Indi lakip diri ang 699,000 ka pamatan-on nga wala gin-isip kag ginatos ka linibo pa nga wala nagasweldo nga "family worker."

13%

matuod nga tantos nga disempleyo, kag indi 3.5% nga ginreport sang gubyernong Marcos. Buot hambalon, 7.5 milyon mamumugon (indi 1.8 milyon) ang wala sang trabaho. Kabahin diri ang 1.9 milyon nga gindagdag nga pwersa sa pamugon, kag 3.8 milyon nga wala sang sweldo nga *family worker*.

Ginkuhaan: Ibon Foundation

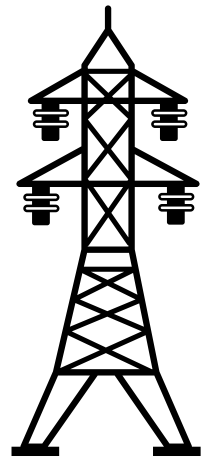
832,812

➤ ukon 29.68% sang mga empleyado sang gubyerno sadtong 2023 ang napaidalom sa plastar nga kontraktwal kag *job order*, nagtaas sang 29.71% halin sadtong 2022.

₱11.93977/kwh

sukot sang Meralco sa Metro Manila sadtong Marso subong nga tuig,

halos doble kumpara sa sukot nga ₱6.12 kwh sadtong Marso 2014.

8,480

Palestino sa West Bank ang iligal nga gin-aresto kag ginditine sang Zionista nga Israel halin Oktobre 7, 2023, dugang sa 5,200 nga daan na nga ginpriso. Sa mga ini, 200 ang bata, 56 ang tigpamahayag kag 80 ang kababainhan.

➤ Gin-aresto ang 3,660 nga wala sang kaso, wala paghukom kag wala sang dulunan nga pagaprisohon. Kabahin diri ang gin-abdak kag lubos nga gindula sang Israel sa Gaza.

₱128/kilo

presyo sang pagbakal sang tanan nga klase sang tabako nga pila na ka dekada nga ginaduso sang mga mangunguma sa Ilocos. Duso man nila nga kakson ang klasipikasyon sang tabako, kag nagkalain-lain nga pamaagi sang pagpangbarat.

Ika-40 nga Adlaw sang Cordillera, tatak sang pagbato sang Kaigorotan sa mapanghalit nga mga proyekto

Naglanog ang mga gangsa, *salidummay* kag singgit sang Kaigorotan sa pag-saulog sang ika-40 nga Adlaw sang Cordillera sa tema nga "Bug-os kaisog nga isulong ang away para sa duta, kabuhi kag dungog." Naglab-ot sa 1,500 katawo halin sa nagkalain-lain nga prubinsya sa rehiyon kag mga organisasyon kag tigpangapin sang kinamatarung sang mga pungsodnon nga minorya halin sa nagkalain-lain nga bahin sang pungsod ang nagtililipon sa Sityo Liglig, Barangay Tanglag sa Lubuagan, Kalinga sadtong Abril 23-24.

Bag-o ang kahiwatan, madamo sang pagsulay ang 3rd CMO sang 103rd IB para pungan ang mga residente nga dayunon ang pagtililipon. Nagtigayon sang "youth summit" para manghatag sang polyeto nga nagapang-guba sa Cordillera People's Alliance (CPA) kag nagpatapik sang mga sako kung sa diin malisyoso nga ginangot ang organisasyon sa armado nga kahublagan.

Amo pa man, napaslaw ang mga suldado kag gindayon sang komunidad ang pagtib-ong sang kahiwatan sa pihak sang mga pamahog kag paandam.

"Kilala namon ang amon kaaway, indi ang CPA, indi ang amon bisita, kundi ang mga nagaprotekta sa mga dumuluong nga sadto magtukod sang dam kag dalagko nga mina diri sa amon nga dutang palanubli-on," say-say sang isa ka lider sa komunidad.

Halos duha ka semana na nila nga ginpangandaman ang pagtililipon, halin sa pagtukod sang mga tent, stage, paghimo sang mga pulungkuan isip sentro sang mga aktibidad, pagkay-o sang mga tulogan kag pagkaon, kag ang adlaw-adlaw nga pagbantay sa seguridad sang lugar. Amo nga bisan sayod sila nga mahimo sila nga balikan kag ipton sang mga pwersa sang estado, ginpadayon pa nila sa gihapon ang kahiwatan.

Pagpadayon sang awayan ni Macli-ing Dulag

Makasaysayan ang Barangay Tanglag sa awayan sang mga Kaigorotan sa Chico River Basin Development Project sadtong panahon sang dikta-durang Marcos. Diri nahitabo ang isa

sa una nga bodong ukon konseho para sa kalinong sadtong 1974 sa pagpa-nguna ni Macli-ing Dulag para isahon ang mga tumandok batuk sa mapanghalit nga dam. Ginpatay sang mga suldado si Macli-ing Dulag sadtong Abril 24, 1980 sa tuyo nga ipa-untat ang away sang Kaigorotan. Pero sa baylo nga mahadlok, nagpadayon ang kahublagan masa sa Cordillera.

Gindumdom sang lider sang local nga organisasyon sang Kalinga kung paano nila gin-atubang ang mga suldado sadtong panahon sang diktadura. "Gintabog namon ang mga tim nga nagsarbey, ginguba namon ang mga kampo sa Tabuk. Mga babaye ang nanguna, wala namon ginpapalapit ang mga lalaki tungod sigurado nga magadanaw ang dugo."

Dugang pa niya, nagbaskog ang kapintas batuk sa Kaigorotan sadtong ulihi nga bahin sang dekada 1970 kung sa diin sugod nga nagdamo ang gintambak nga suldado kag gindeklarar nga "free-fire zone" ang barangay. Basta na lang ginpangtiro ang mga gintawag nga "trespassers" nga mga myembro man sang komunidad. Tungod diri, nag-armas sila isip milisya sang banwa, kag madamo ang nagpatapo sa Bagong Hukbong Bayan.

Sandig naman sa hinablos ni Macli-ing Dulag, dako nga bulig ang presensya sang pamatan-on kag tawong simbahan halin sadtong ginsuguran ang paghimakas batuk sa Chico Dam. "Nagkadto diri ang mga nagsarbey, wala man ginpaathag ang mangin epekto sa amon. Amo nga kami mismo, gintun-an namon sa bulig sang iban nga organisasyon ang kasubong nga

mga proyekto. Kag tubtob subong, padayon namon nga ginatun-an kag panindugan nga indi dapat pasudlon ang mga dam kag dalagko nga mina nga ina."

Sa subong, 100 ka proyekto nga plantang hydropower ukon dam na ang gintugyan sa nagkalain-lain nga kumpanya kag magalab-ot sa 104 ang nagkalain-lain nga aplikasyon sa pagmina ang napasaka sa ahensya sang estado. Pihak kag pihak nga pagtuyo kag iskema ang ginahimo sang National Commission on Indigenous Peoples para buk-on ang pag-isa sang mga tumandok pareho sang lapnagon nga pagpamahog kag pagpaandam sa mga lider-tumandok. Ang mga ini ang gintinguhaan nga panginbabawan sang nagkalain-lain nga tribu sa Cordillera.

Sa pihak sang mga pamahog sa mga lider kag mangin sa ila mga pamilya, padayunon nila ang ila pagpamatuk sa mapanghalit nga mga proyekto.

"Tubtob may tagipusuon kita nga nagapitik, may epekto gid sa imo ang pamahog pero indi dapat maglab-ot sa punto nga mahadlok kag mag-untat ka," deklarar sang isa sa mga ginkilala nga lider sang malapad nga al-yansa nga natukod sa Cordillera. "May kasugpon gid nga sakripisyo ang pagpangapin sa dutang palanubli-on, kag pareho sang ginahimo sang mga nauna sa amon, handa ang Kaigorotan nga atubangon ang mga ini," hambal niya.

Indi mapunggan ang kadalag-an sang armado nga kahublagaan sang mga pumuluyo sa Myanmar

Asud-asod nga kadalag-an ang naangkon sang mga armado nga grupo sang pungsodnon nga minorya kag pumuluyo nga nagabato sa nagkalain-lain nga rehiyon sa Myanmar batuk sa pasistang hunta nga Tatmadaw. Halin sa hamulag nga mga pagtinguha, nagataas ang pag-isa kag koordinasyon sang mga armado nga grupong kontra-hunta. Nag-arangka ang dulungan kag sa pila ka bahin ang koordinado nila nga mga opensiba halin sa ulihi nga bahin sang 2023. Nagasalig sila nga signipikante nila nga napahuyang, kun indi man lubos nga napabagsak, ang ginakaugtan nga rehimen subong nga tuig.

Nagabato na ang mga pungsodnon nga minorya sa pasistang militar sang Myanmar bag-o pa man ang kudeta sadtong Pebrero 2021 nga nagpahalin sa sibilyan nga guberno ni Aung San Suu Kyi. Sa madugay nga panahon, ginlunsar sang mga ini ang armado nga paghimakas sa mga estado sang Kayin kag Kachin sa nasidlakan nga bahin; sa estado sang Rakhine nga nagabukas sa Indian Ocean; kag sa na-aminhan nga estado sang Shan, nga may dulunan sa China. Matapos ang kudeta, nagbato naman ang mga pungsodnon nga minorya sa mga rehiyon sang Sagaing kag Magway, amo man sa estado sang Chin sa na-aminhan natundan nga bahin, kag ang mga pungsodnon nga minorya sa estado sang Karen (gintawag man nga Kayah) sa may dulunan sang Thailand. Ang mga grupo nga ini ang pila lang sa masobra 20 ka armado nga grupo ng etnolingwistiko nga nagaluntad sa Myanmar sa subong. Madamo sa ila ang pila ka dekada na nga nagahimakas para sa kinamatarung sa pagbuot-sa-kaugalingon batuk sa pungsodnon nga pagpamigos sang reaksyunaryong estado kag militar sang Myanmar.

Sadtong 2023, dako ang nabawi nga teritoryo sang Three Brotherhood Alliance halin sa mga pwersa sang hunta. Ini matapos nila nga ilunsar ang Operation 1027 halin Oktobre sa nasambit nga tuig. Naagaw sang aliyansa halin sa mga pwersang hunta ang bilidhon nga mga banwa sa dulunan sang Myanmar kag China kung sa diin naga-usoy ang baligyaanay sa tunga sang duha ka pungsod. Ginatos ka detatsment kag kampo ang naperdi sang koordinado nga mga atake sa sulod sang una nga 10 ka adlaw sang

opensiba. Linibo ka soldado, kabahin ang pila ka matag-as nga upisyal sang Tatmadaw, ang nagsungka sa aliyansa.

Malapad nga teritoryo man ang nahilway sang Karen National Union kag Karenni Nationalities Defense Forces halin sang ginlunsar sini ang Operation 1111 sadtong Nobyembre 2023. Katimbang ang iban nga armadong grupo, naagaw sini ang mga importante nga institusyon kag ahensya, kabahin ang talatapan sang pulis sa Loikaw, ang sentro sang estado nga Karen sadtong Disyembre 2023. Sadtong Abril 24, gindeklarar sang Karenni State Interim Executive Council ngayara sa control na sini ang 90% sang estado.

Kadungan nga nagabaskog ang pagbato sang Chinland Defense Forces para pahalinon ang pwersa sang hunta sa ila nga teritoryo. Sadtong Abril 29, naagaw sini ang hedkwarters sang batalyon sang Tatmadaw nga nagakontrol sa bahin sang suba sang Irrawady nga yabi sa paggwa-sulod sa sentro sang Kachin.

Sa Naypyitaw, Yangon kag iban pa nga sentrong urban sang pungsod, nag-arangkada man ang mga atake sang People's Defense Forces (PDF), ang armado nga grupo nga gintukod sang National Unity Government halin sa mga grupo sang pamatan-on kag aktibista. Sadtong Abril 5, koordinado nga ginlusob sang PDF gamit ang 28 ka "kamikaze drone" ang balay sang pamunuan sang hunta nga si Min Aung Hlaing, ang nagapanguna nga talatapan sang militar kag isa ka mayor nga

airbase, sa kapital nga Naypyitaw. Bag-o sini, madamo na kampo, detatsment kag tsepoint ang naperdi sang armado nga grupo gamit ang gagmay nga drone.

Nalunsar ang malaparan kag sangunson nga opensiba tuga sang suportang gina-agum sang mga armado nga grupo halin sa mga demokratiko nga sektor sang mayorya nga pumuluyong Bamar, kag mga grupo nga pungsodnon nga minorya. Gamit ang kumbinasyon sang regular kag gerilya nga pakig-away, nahimo nila nga kapuyon ang mga pwersa sang Tatmadaw kag paduguon ini sa nagkalain-lain nga bahin.

Isip sabat, ginpabaskog pa sang pasista nga Tatmadaw ang mga pagpanglusob sini sa mga estado nga pinakamabaskog ang pagbato. Gamit ang mga eroplano, helicopter kag drone, patarasak in inga nagapamomba kag nagapanglusob sa mga sibilyan nga komunidad. Nagtuga ang mga ini sang pagbakwit sang 2.8 milyon ka indibidwal kag pagkapatay sang indi magnubo sa 6,000 ka sibilyan kabahin ang madamo nga bata kag kababainhan. Ginabulubanta 25,000 na ang arbitraryo nga gin-aresto sang hunta halin 2021.